

K DATACI ROUBENÝCH SÝPEK VE VSI JAROV NA SEVERNÍM PLZEŇSKU

ALENA AUBRECHTOVÁ – KAREL
FOUĐ – TOMÁŠ KAREL – STANISLAV
PLEŠMÍD

On Dating of Half-Timbered Granaries in the Village of Jarov in the North Pilsen Region

Half-timbered two-storeyed granaries with a small balcony are typical features of vernacular architecture in the North Pilsen Region. Their greatest number has survived in the village of Jarov (Pilsen-North District) where their dendrochronological analysis has recently been completed, and this study presents its results. The oldest granary is dated by beams made of trunks chopped down in the winter of 1718/1719.

Keywords: North Pilsen Region – vernacular architecture – half-timbered structures – granaries – dendrochronology

K charakteristickým rysům lidové architektury severního Plzeňska patří roubené patrové sýpky s pavláčkou. V největším počtu se dochovaly ve vesnici Jarov (okres Plzeň-sever), kde byly v posledních letech podrobeny dendrochronologické analýze, jejíž výsledky přináší tento článek. Nejstarší zjištěnou sýpku datují trámy, které byly zhotoveny z kmenů pokácených v zimě 1718/1719.

Klíčová slova: severní Plzeňsko – lidová architektura – roubené stavby – sýpky – dendrochronologie

<https://doi.org/10.56112/pp.2024.2.04>

V architektuře zemědělských usedlostí vesnic severního Plzeňska převažovaly až do raně industriálního období roubené a hrázděné stavby. Tento stav dobře zachycují mapy stabilního katastru. Vývojový přerыв nastal v polovině 19. století, odkdy se ráz vesnic i v tomto kraji

Obr. 1: Jarov (okres Plzeň-sever), jádro vsi na reambulovaném (1872) originálu mapy stabilního katastru z roku 1839. Modrými body označeny objekty zmiňované v textu; rs – roubený sýpka, rk – roubená komora, rst – roubená stodola, ch – chlív, rd – roubený dům, zs – zděná sýpka (Ústřední archiv zeměměřictví a katastru).

postupně proměnil v důsledku přibývajících zděných zástavby. Navzdory obecnému vývojovému trendu se v celé řadě lokalit na severním Plzeňsku dodnes dochovaly poměrně početné soubory roubených a hrázděných staveb (Bukačová – Fouď – Karel – Křemenák 2002; Fouď – Karel 2004). K vesnicím zasluhujícím zvýšenou pozornost ze strany specialistů na lidovou architekturu patří Jarov (okres Plzeň-sever). Jeho jádro je od roku 1995 chráněno jako vesnická památková zóna. Přestože i zde již po dlouhá desetiletí převažuje zděná zástavba, nalézáme mezi ní i roubené stavby, především hospodářského účelu. V regionálním kontextu nemá Jarov obdobu, co se týče vysokého počtu dochovaných patrových i přízemních roubených sýpek (srov. Fouď 2001). Z tohoto důvodu byl zdejší soubor vybrán ke komplexní dendrochronologické analýze, kterou v letech 2023–2024 realizoval Tomáš Kyncl (DendroLab Brno). V současné době jsou k dispozici výsledky exaktního datování pěti sýpek. Dále byly odebrány a úspěšně analyzovány vzorky z jedné roubené stodoly, jednoho roubeného domu a jedné zděné sýpky. Aktuálním průzkumem navazujeme na starší dokumentační akce.¹⁾

DATOVANÉ STAVBY Z JAROVA

V **usedlosti čp. 1** se dochovaly dvě stavby s roubenými konstrukcemi. Ke zděnému domu z jihovýchodu přiléhá

há patrový hospodářský objekt. Jeho přízemí, původně sloužící jako chlévy, je zděné z lomového kamene, patro je roubené z hraněných trámů. Vstup do patra umožňovalo žebříkové jednoramenné schodiště. Malou pavlátku kryl přesah sedlové střechy. Jednoduché patro je dnes přístupné dodatečným otvorem na jihovýchodní straně. Dendrochronologická analýza trámů roubení prozatím nebyla úspěšná. Domníváme se, že stavba vznikla nejpozději v 1. polovině 19. století.

Jihozápadně od domu stojí samostatně roubená patrová sýpka s pavlačí na dvorní straně. Přízemí, částečně zděné v místech dožilých partií roubených stěn, je dělené na dvě přibližně stejně velké komory se samostatnými vstupy s trámkovými zárubněmi. Komora umístěná při návesní straně je osvětlena druhotným oknem. Další druhotné okno se nalézá v přízemí na dvorní straně. Ve vstupu do komory jsou jednokřídlé kazetové dveře pocházející z jiné stavby. Stropy mezi přízemím a patrem jsou trámové s prkenným záklopem. Z východního nároží je v úrovni stropu přízemí vytažen trám, který mohl původně nést chybějící část pavlače, pokud byla protažena po celé délce půdorysu. Do horního podlaží se vstupuje jednoramenným žebříkovým schodištěm, ústícím na pavlač s prkennou poprsní. Schodiště má novodobé zábradlí. Dvě komory v patře jsou přístupné z pavlače sdruženými vstupy s trámkovými zárubněmi. Komory byly původně přisvětlovány a odvětrávány drobnými otvory ve štítových stěnách; okno na návesní straně je novodobé. Strop mezi patrem a podkrovím je povalový, shora krytý mazaninou. Podkroví je přístupné z pavlače žebříkovým schodištěm. Krov je hambalkový. Na základě výsledků dendrochronologické analýzy lze vznik sýpky klást do poloviny 30. let 19. století; při této příležitosti byly sekundárně využi-

Obr. 2: Jarov, usedlost čp. 1, pohled z návsi od západu. Vpravo stojí roubená patrová sýpka, v ose vjezdové brány leží v hloubce dvora za stavením roubená sýpka se zděným přízemím, stav 2024 (všechny snímky K. Foud, není-li uvedeno jinak).

Obr. 3: Jarov, usedlost čp. 1, roubená patrová sýpka s pavlácí v jihozápadní části dvora, pohled od východu, stav 2024.

Obr. 4: Jarov, usedlost čp. 2, roubená patrová sýpka s pavláčkou, pohled od jihu, stav 2015.

Obr. 5: Jarov, usedlost čp. 2. Kolna přiléhající od jihovýchodu k roubené patrové sýpce. Kolna byla transferována do Rabštejna nad Střelou (foto J. Vajdiš, 1970; archiv NPÚ ÚOP v Plzni).

ty i prvky vyrobené z kmenů pokácených na přelomu 70. a 80. let 18. století.²⁾

V severní části **usedlosti čp. 2** samostatně stojí roubená patrová sýpka. Původní stavba představovala ojedinelou sestavu dvou provozně na sobě nezávislých roubených patrových objektů s pavláčkami a samostatnými vstupy do pater pomocí žebříkových schodišť. Jižní díl stavby, pravděpodobně dodatečně přistavěný, byl v přízemí otevřen a původně využíván jako kolna (novodobě adaptovaná na garáž). Patro jižního dílu je celoroubené, jednokomorové. Sedlová střecha svým přesahem kryla pavlač. Jižní díl stavby byl v roce 1984 transferován do Rabštejna nad Střelou, kde byl posléze upraven k příležitostnému obývání.³⁾

Severní část stavby, dosud stojící na původním místě v usedlosti čp. 2, je v přízemí dvoukomorová, s dvojicí vstupů z dvorní strany. Patro členěné na dvě komory se samostatnými vstupy je přístupné žebříkovým schodištěm po pavláčce nesené přesahem stropních trámů. Dveře sýpkových komor v patře a komor v přízemí jsou svlakové, dveřní zámky u dveří v patře jsou krabicové. Dveře v přízemí si uchovaly zdobený klíčový štítek a terčové držadlo, v patře se dochoval dveřní štítek zámku barokního tvaru a profilované držadlo bez štítku. Zárubně jsou trámkové. Stropy jsou trámové, mezi přízemím a patrem je strop prkenný (záklap ze širokých prken na sraz), strop mezi

patrem a podkrovím je povalový, shora krytý mazanicí. Krov je hambalkový, podepřený ve střední ose vaznicí, vynášenou sloupky se šikmým zavětrováním. Stavba je podsklepena. Do suterénu se vstupuje otvorem, který kryjí padací dveře z prken. Nad nimi je vybudován přístřešek s pultovou stříškou. Vstupní část sklepa je spolu se schodištěm zděná z cihel, vpravo je drobný sklípek se stropem z kamenných desek a drobnou nikou v čelní stěně. Zadní sklep z lomového kamene je zaklenut valeně. Sýpka usedlosti čp. 2 je v plném rozsahu zachycena mapami stabilního katastru. Díky dendrochronologickému průzkumu ji můžeme datovat do poloviny 70. let 18. století.⁴⁾

V **usedlosti čp. 3** se nachází roubená patrová sýpka s pavláčkou. Byla vystavěna v linii jižní strany dvora. Od severozápadu a jihovýchodu k sýpce přiléhají zděné přístavky. Přízemí sýpky je dělené na kolnu a roubenou komoru. Při vstupu do komory se nacházejí dvě žebříková schodiště, z nichž východní umožňuje přístup na pavlač ke komorám v patře, druhé vede do patra zděného přístavku. Pod východním schodištěm je vstup do sklepa. Suterén je sklenut valenou klenbou zděnou z lomového kamene. Ve vstupu do sklepa je osazeno neprofilované kamenné ostění. Patro je celoroubené, členěné do dvou komor. Strop mezi patrem a podkrovím je povalový s omazávkou. Krov je hambalkový, podepřený ve střední ose vaznicí vynášenou sloupky se šikmým zavětrováním. Prozatím nedatovaná sýpka je patrně zachycena mapami stabilního katastru.

V **usedlosti čp. 12** stojí roubená patrová sýpka při jihovýchodní straně dvora. Objekt má obdélný půdorys. Přízemí je dělené na tři prostory, patro je dvoukomorové. Patro bylo přístupné po (dnes odstraněné) pavlači na dvorní straně. Vstupy do komor v patře mají trámkové zárubně, dveře jsou svlakové. Strop mezi patrem a podkrovím je trámový s povalem s přesahy vazných trámů na zápraží. Značně novodobě upravený krov byl původně pravděpodobně hambalkový. Na základě dendrochronologického průzkumu lze výstavbu sýpky datovat do přelomu 20. a 30. let 19. století.⁵⁾ Od jihozápadu k sýpce přiléhá

širší kolna. Její přízemí je zděné z lomového kamene, patro je roubené, jednokomorové. Kolna je na dvorní straně otevřená, patro bylo původně přístupné po žebříkovém schodišti a pavlači sýpky dřevním otvorem v severovýchodní štítové stěně při nároží. Vzhledem ke komunikačním vazbám předpokládáme, že kolna je mladší než sýpka, nejpozději však vznikla v polovině 19. století.

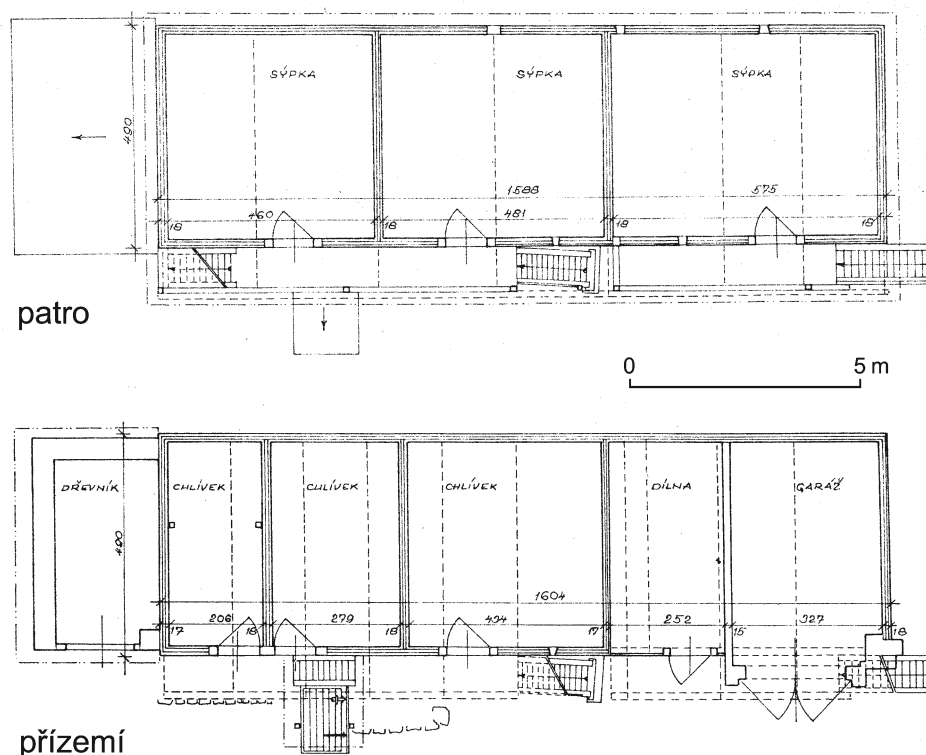
V **usedlosti čp. 15** se nachází roubená patrová sýpka s pavláčkou. V jižní části je podsklepena. Vstup do suterénu krytý poklopem chrání pultová stříška přilehlá k sýpce. Jednoduchý sklep je valečně zaklenut, spodní části klenby jsou kamenné, vrchol je vyzděn z cihel. Přízemí je dvoukomorové, vstupy jsou sdružené v trámkové zárubni, dveře jsou svlakové. Na dveřích jižní komory se dochoval štítek a nekrytý zámek na plechu. Patro je přístupné po žebříkovém schodišti a pavlači s poprsní sestavenou z prken. Horní podlaží je dvoukomorové, vstupy jsou umístěny přímo nad vstupy do přízemí. Strop patra je povalový. Pavlač je krytá přesahem střechy, krov je patrně hambalkový. Sýpka je zřejmě zakreslena na mapách stabilního katastru, její konstrukce prozatím nebyly dendrochronologicky analyzovány.

V **usedlosti čp. 19** se dochovala kromě roubené stodoly i roubená patrová sýpka s pavláčkou. Přiléhá ke stodole od severovýchodu, má kratší obdélný půdorys. Krov je hambalkový s jednou stojatou stolicí. Přízemí je dvoudílné, s původně otevřenou kolnou a uzavřenou komorou se vstupem při jihozápadním štítu. Patro je dvoukomorové, přístupné z dvorní strany žebříkovým schodištěm po pavlače vynášené přesahy stropních trámů. Z pavlače vede další žebříkové schodiště na půdu. Dveře do komory v patře si uchovaly původní kovaný zámek s podložkou barokního typu. Prozatím nedatovaná sýpka je zřejmě zakreslena na mapách stabilního katastru.

V současné době je prokazatelně nejstarší stavbou v Jarově roubená patrová sýpka v **usedlosti čp. 21**. Je umístěna v čele dvora, při jeho západní straně. Svažitý terén v místě sýpky vyrovnává kamenná podezdívka. Pří-

Obr. 6: Rabštejn nad Střelou (okres Plzeň-sever), někdejší kolna u sýpky ze dvora čp. 2 v Jarově, transferovaná do Rabštejna nad Střelou a upravená k obytnému účelu (foto J. Gryc, 1988; archiv NPÚ ÚOP v Plzni).

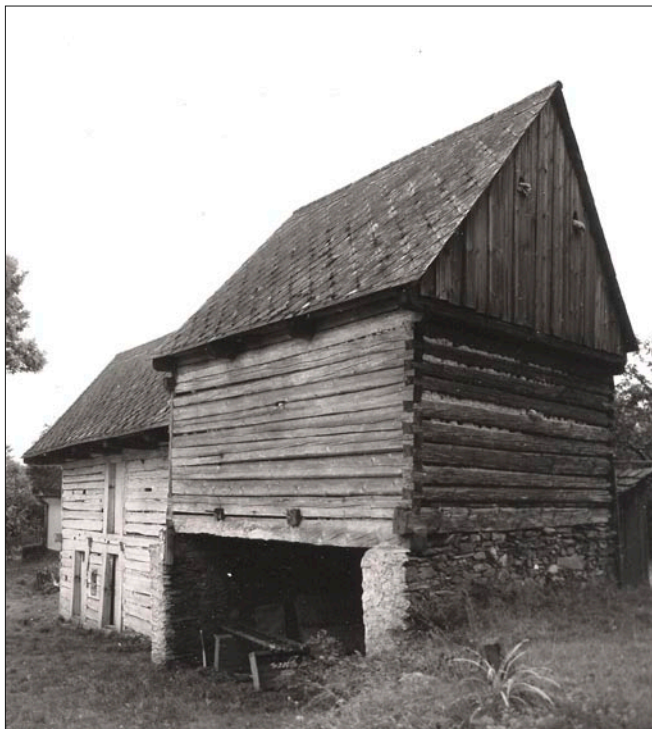

Obr. 7: Jarov, usedlost čp. 2, roubená patrová sýpka s kolnou (zaměření a kresba J. Vajdiš, 1970; archiv NPÚ ÚOP v Plzni).

zemí je dvoudílné s trámovými stropy se záklopem. Vstupy mají zárubně zhotovené z masivních trámů, dveře jsou svlakové. Patro je jednoprostorové s povalovým stropem. Interiér osvětluje drobný ležatý otvor v západním štítovém průčelí a další dva drobné průduchy v podélných stěnách. Patro je přístupné z dvorní strany žebříkovým schodištěm vedoucím na pavlač. Osově umístěný vstup je opatřen masivní trámovou zárubní, dveře jsou svlakové. Krov je hambalkový, podepřený pod hřebenem vaznicí se sloupky a šikmým zavětrováním. Půda je přístupná žebříkovým schodištěm z pavlače. Na základě výsledků dendrochro-

Obr. 8: Jarov, usedlost čp. 12, roubená patrová sýpka, původně vybavená pavláčkou, pohled od severu (foto J. Vajdiš, 1970; archiv NPÚ ÚOP v Plzni).

Obr. 9: Jarov, usedlost čp. 12, roubená patrová sýpka s přilehlou kolnou, pohled od západu (foto J. Vajdiš, 1970; archiv NPÚ ÚOP v Plzni).

nologického průzkumu lze výstavbu sýpky datovat do samého závěru 2. desetiletí 18. století.⁶⁾ S takto výrazným stářím patrně souvisí i užití poměrně masivních zárubní vstupních otvorů.

Při jihozápadní straně **usedlosti čp. 22** se nachází volně stojící dvoupodlažní roubená sýpka obdélného půdorysu. Část přízemí byla pro dožití roubených stěn pře-

zděna. Přízemí je trojdílné, se samostatnými vstupy v trámkových zárubních. Patro přístupné žebříkovým schodištěm z pavlače je členěné do tří komor, z nichž každá je rovněž samostatně přístupná. Pavlač je krytá přesahem střechy. Sýpka je znázorněna na mapách stabilního katastru, prozatím není exaktně datovaná. Je příkladem dodatečně rozšířených hospodářských staveb. V tomto případě je mladší část, v rozsahu jedné komory v přízemí i patře, situována při jihovýchodní straně. Nová část nemá vlastní dělicí stěnu, naopak má samostatný krov, který tvarem kopíruje tvar střechy starší části, podobně jako pavlač, která byla pouze prodloužena.

Roubená patrová sýpka s pavláčkou existovala také např. v usedlosti čp. 34. V roce 1997 vyhořela a nedlouho poté byly její zbytky odstraněny. Celoroubená stavba s pavláčkou

po celé délce půdorysu byla v patře dvoukomorová. Sýpku zachytily již mapy stabilního katastru. V roce 1967 byla zbořena roubená patrová sýpka s pavláčkou v usedlosti čp. 9. Fotograficky je dokumentována také roubená patrová sýpka s pavláčkou v usedlosti čp. 6; stála za obytným stavením. Obě podlaží byla dvoukomorová. Střechu kryly došky, které na mnoha roubených stavbách v Jarově přezívaly do 60. let 20. století.

V usedlosti čp. 4 stojí při východní straně dvora nevelký roubený přízemní hospodářský objekt, původně sloužící jako komory. Štíty jsou bedněny ze svisle kladených prken. Střecha přesahuje na zápraží. Krov je hambalkový, podepřený ve střední ose vaznicí se sloupky a šikmým zavětrováním. Objekt byl podle zákresu na mapách stabilního katastru delší nejméně o celou délku nynějšího půdorysu. Dnes je členěný do dvou komor. Datované prvky byly zhotoveny z kmenů smýcených v zimní sezóně 1847/1849. Jedná se o prozatím nejmladší doklad roubené stavby v Jarově.⁷⁾

Dvůr usedlosti čp. 14 je v týlu vymezen rozlehlou roubenou stodolou, ve starší části dělenou na dvě perny a mlat. Na základě dendrochronologické analýzy několika prvků lze výstavbu stodoly klást do poloviny 80. let 18. století (Kyncl 2021). Na návesní straně dvora stojí zděná patrová sýpka klasicistního rázu, na kamenné konzole štítu opatřená tesaným vročením 1824. Toto datum koresponduje s výsledky dendrochronologické analýzy prvků stropu patra a krovu (Kyncl 2024).

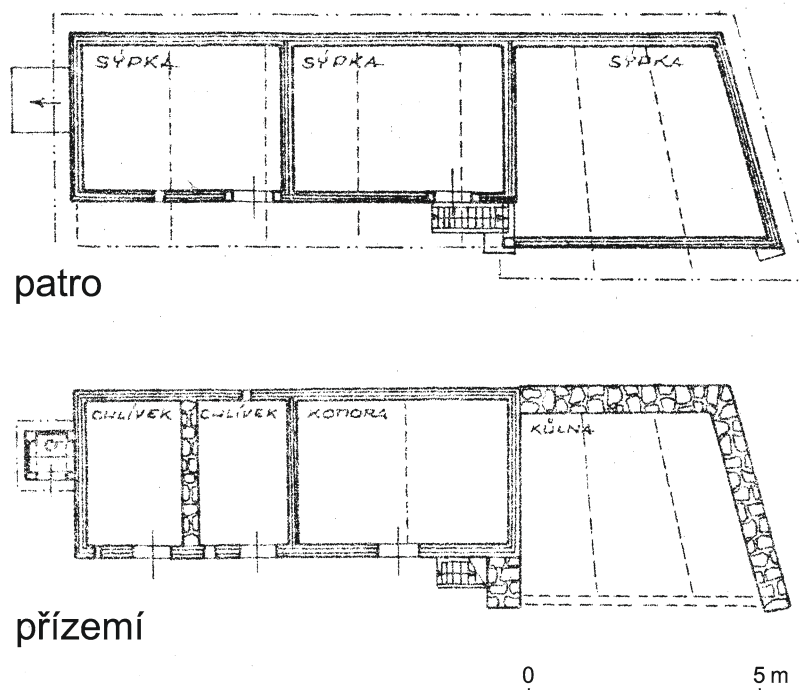
V usedlosti čp. 42, založené nejpozději ve 40. letech 19. století, se kromě částečně roubeného obytného domu trojdílné dispozice dochovaly také dřevěné chlěvy, přilehlé k domu od severozápadu. Roubený je dále přízemní hospodářský objekt na severovýchodní straně dvora. Sestává

z komor a sýpky. Sýpková část je datována vročením na trámu (1846). V zadní části dvora leží roubená stodola, celek doplňují mladší zděné stáje. Zástavba usedlosti, z větší části vzniklá naráz na zeleném drnu (na mapách stabilního katastru je v daném místě zachycena zahrada), je dokladem doznívání tradice roubené architektury. Zatímco v sousední usedlosti čp. 14 vznikla již o dvě dekády dříve kamenná sýpka, zde, na rozdíl od dalších usedlostí, kde existovaly (starší) roubené patrové sýpky s pavláčkou, byla vystavěna dřevěná přízemní sýpka. Její obsah byl před vhlostí chráněn zděnými sloupky, na kterých byly položeny prahové trámy. Předpokládáme, že šlo o předstupeň rozšíření zděných konstrukcí s následným přesunem sýpek do půdního polopatra, jak to bylo běžně praktikováno nejen v Jarově od poslední třetiny 19. století.

V Jarově se dochovaly i další roubené stavby, např. stodoly v usedlostech čp. 9, 10, 33 a 36. Dále pak roubené domy, z nichž jeden, situovaný v usedlosti čp. 40 byl vystavěn ve svahu nad návsi při její východní straně. Přízemní objekt trojdílné dispozice, vůči návsi štítově orientovaný, si uchoval roubenou přední část se světnicí, kterou na základě dendrochronologického průzkumu můžeme datovat na samý začátek 40. let 19. století. O něco později, kolem roku 1846, vznikl roubený dům usedlosti čp. 42. Předpokládáme, že jde o doklady poslední časové vrstvy roubené architektury v Jarově. Obdobná situace patrně panovala na celém širším severním Plzeňsku, třebaže pro toto tvrzení nemáme dosud dostatek důkazů, které by se hlavně opíraly o výsledky dendrochronologických průzkumů.

ROUBENÉ PATROVÉ SÝPKY NA SEVERNÍM PLZEŇSKU

Pozůstatky historické zástavby Jarova mají nadregionální význam především díky souboru roubených patrových sýpek, jejichž počet nemá obdobu v jiné lokalitě severního Plzeňska. Orientační průzkum regionu, prováděný v posledních třech dekáдах, zachytil roubené patrové sýpky

Obr. 10: Jarov, usedlost čp. 12, roubená patrová sýpka s přilehlou kolnou (zaměření a kresba J. Vajdiš, 1970; archiv NPÚ ÚOP v Plzni).

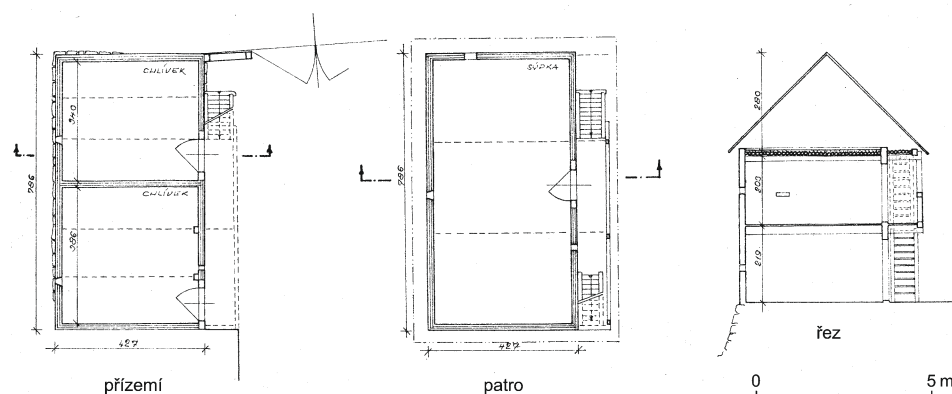

Obr. 11: Jarov, usedlost čp. 21, pohled z návsi (od západu) na roubenou patrovou sýpku, stav 2024.

s pavláčkou v celé řadě vsí – např. v Dobříči čp. 9,⁸⁾ Hromnicích čp. 10, Žebnici čp. 31,⁹⁾ čp. 34 (zde je roubené pouze patro), Borku u Kozojed čp. 5, Robčicích čp. 17, Rybnici čp. 23, Hodyně čp. 12, Kopidlu čp. 33/E1 nebo Kočíně čp. 15, kde má sýpka roubené pouze patro. Obdobné sýpky existují, popř. existovaly i ve vzdálenějších lokalitách – např. v Horní Bělé čp. 20, Vrážném čp. 3, Radějově čp. 1 a 18 (dříve čp. 3) nebo Lešovicích čp. 11. Lze je nalézt i za Berounkou na okrese Rokycany; např. v Liblíně čp. 19, ale i dále, např. v Mešně u Mirošova. Ve všech případech je patro přístupné po pavlači, a to obvykle jedním žebříkovým schodištěm, pouze jarovská sýpka v čp. 3 a sýpka

Obr. 12: Jarov, usedlost č. 21, dvorní (severovýchodní) strana roubené patrové sýpky s pavláčkou, stav 2015.

Obr. 13: Jarov, usedlost č. 21, roubená sýpka (zaměření a kresba J. Vajdiš, 1970; archiv NPÚ ÚOP v Plzni).

Obr. 14: Jarov, usedlost č. 22, pohled od severozápadu na roubenou patrovou sýpku s pavláčkou, stav 2024.

v čp. 17 v Robčicích mají patro přístupné po dvojici pavlačí, každá se samostatným žebříkovým schodištěm, což však může odrážet složitější stavební vývoj. Přízemí je obvykle dvou nebo tříkomorové, velmi častá je však i kombinace komor s kolnou. V některých případech (např. Jarov čp. 2) je kolna přisazena k sýpce pravděpodobně až sekundárně jako samostatný objekt. Také v jarovské usedlosti čp. 12 došlo k dodatečnému rozšíření půdorysu sýpky, když k původnímu patrovému roubenému objektu byla přistavěna zděná kolna s roubenou komorou v patře. Jinou formu staveb kombinující kolnu se sýpkou představují objekty, u kterých se prostor pro vozy stal jeho součástí od samého počátku. Ve valné většině případů byly roubené sýpky stavěny nad kamenným sklepem. Tak tomu je v případě jarovských usedlostí čp. 2, 3 a 15, sklepy po zániku sýpek zbyly v usedlostech čp. 9, 18, 20 a 34. Krovky jsou u jarovských příkladů jednoduché, o jedné stolici podírající středu hambalků a se zavětrováním dvojicí pásků. Pavlače, obvykle zřízené na podélné straně, mají v některých případech sloupky bohatě vyřezávané. Mnohdy jde o jediný doklad výzdoby jinak ryze účelově řešených staveb. Ve výjimečných případech jsou sýpky umístěny přímo nad povrchem terénu, pouze jsou mírně zvýšeny, aby docházelo k odvětrávání prkenné podlahy (Jarov čp. 42).

Recenzovaný odborný článek vznikl na základě institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace poskytované Ministerstvem kultury (VO 5. Nemovité památky).

Obr. 15: Borek u Kozojed (okres Plzeň-sever), usedlost čp. 5, roubená patrová sýpka s pavláčkou, pohled od jihovýchodu, stav 2021.

Obr. 16: Radějov (okres Plzeň-sever), usedlost čp. 1, roubená patrová sýpka s pavláčkou, pohled od jihovýchodu, stav 2024.

MGR. ALENA AUBRECHTOVÁ; MGR. KAREL FOUĐ;
TOMÁŠ KAREL; STANISLAV PLEŠMÍD, DiS.
NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV,
ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V PLZNI,
PREŠOVSKÁ 7/171, 306 37 PLZEŇ
AUBRECHTOVA.ALENA@NPU.CZ,
FOUD.KAREL@NPU.CZ,
TOMAS.KAREL@NPU.CZ,
PLESMID.STANISLAV@NPU.CZ

POZNÁMKY

- 1) Fotografickou dokumentaci lidové architektury severního Plzeňska od počátku 60. let 20. století realizovalo Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody v Plzni. Z jeho popudu zpracovávala instituce SÚRPMO Praha (arch. Jaroslav Vajdiš) v 70. letech 20. století dokumentaci několika staveb v Jarově (realizováno v rámci rozsáhlého projektu tzv. inventarizace lidové architektury). Jednalo se o roubené sýpky usedlostí čp. 1, 2, 13 (správně 12), 21 a 22. Kromě popisu staveb elaborát obsahuje jejich zaměření (půdorys přízemí a patra, řez) a také několik fotografií (Vajdiš 1970–1975).
- 2) Stropní trám patra (první od západu) je zhotoven z kmene smýceného v zimní sezóně 1831/1832, sedmý trám odspodu jižní stěny patra je zhotoven z kmene smýceného v zimní sezóně 1834/1835 (Kyncl 2024).
- 3) Transfer realizoval regionální badatel a zakladatel Muzea severního Plzeňska Josef Vorel. Stavba je dnes součástí soukromého rabšteiného miniskanzenu.
- 4) V přízemí jižní stěny byl pátý trám odspodu zhotoven z kmene, který byl pokácen již v roce 1779, ostatní odebrané vzorky pocházejí ze dřeva těženého v zimní sezóně 1783/1784 (Kyncl 2024).
- 5) Dva z celkem pěti vzorků se nepodařilo datovat, ostatní (borovice, smrč) pocházejí z prvků zhotovených z kmenů pokácených v zimní sezóně 1826/1827, resp. 1828/1829 (Kyncl 2024).
- 6) Vzorky odebrané v přízemní části severní stěny pocházejí z trámů, které byly zhotoveny z kmenů pokácených v letech 1713 až 1714. Další vzorky byly odebrány z trámů v patrové části a z prvků krovu. Tyto konstrukční prvky byly zhotoveny ze dřeva těženého v letech 1718 až 1719 (Kyncl 2024).
- 7) Vzorky odebrané ze západní stěny se nepodařilo datovat, naopak tomu bylo u krovu a stěny mezi komorami (Kyncl 2024).
- 8) Sýpka je díky dendrochronologickému průzkumu datována do 80. let 18. století, roubená část starého obytného stavení do 70. let 18. století (Kyncl 2022).
- 9) Sýpka je díky dendrochronologickému průzkumu datována na samý začátek 40. let 18. století (Kyncl 2019).

PRAMENY A LITERATURA

- Bukačová, I. – Foud, K. – Karel, T. – Křemenák, J. 2002: Lidová architektura. Okres Plzeň-sever. Plzeň.
- Foud, K. 2000: Stavebně-historický průzkum a památkové vyhodnocení území památkové zóny lidové architektury Jarov. Archiv NPÚ ÚOP v Plzni, rkp.
- Foud, K. 2001: Roubené patrové sýpky s pavláčkou v oblasti severního Plzeňska. Příspěvek k poznání stavebních dějin venkova českého západu, in: Dějiny staveb 2001, Plzeň, s. 47–52.
- Foud, K. – Karel, T. 2004: Vesnické památkové rezervace a zóny a krajině památkové zóny v Plzeňském kraji. Plzeň.
- Kyncl, T. 2019: Žebnice čp. 31, sýpka. Dendrochronologické datování vybraných konstrukčních prvků. Archiv NPÚ ÚOP v Plzni, rkp.
- Kyncl, T. 2021: Jarov čp. 14, stodola u rybníka. Dendrochronologické datování vybraných konstrukčních prvků. Archiv NPÚ ÚOP v Plzni, rkp.
- Kyncl, T. 2022: Dobříč čp. 9, dům a sýpka. Dendrochronologické datování vybraných konstrukčních prvků. Archiv NPÚ ÚOP v Plzni, rkp.
- Kyncl, T. 2024: Jarov čp. 1, jižní sýpka; Jarov čp. 2, sýpka; Jarov čp. 4, sýpka; Jarov čp. 12, sýpka; Jarov čp. 14, sýpka; Jarov čp. 21, sýpka.; Jarov čp. 40, dům. Dendrochronologické datování vybraných konstrukčních prvků. Archiv NPÚ ÚOP v Plzni, rkp.
- Vajdiš, J. 1970–1975: Inventarizace památek vesnické architektury v Západočeském kraji. SÚRPMO Praha. Archiv plánové dokumentace NPÚ ÚOP v Plzni, rkp.

ZUR DATIERUNG DER BLOCKBAUSPEICHER IM DORF JAROV IM BEZIRK PILSEN-NORD

Zu den charakteristischen Zeichen der Dorfbaukunst der nördlichen Pilsner Gegend in Westböhmen zählen die Blockbauspeicher mit der kleinen Galerie (Pawlatsche). Sie sind in der größten Menge im Dorf Jarov (Bez. Pilsen-Nord) erhalten. Man führte in ihnen jüngst die

Obr. 17: Radějov, usedlost čp. 18 (dříve čp. 3), roubená patrová sýpka s pavláčkou, pohled od jihovýchodu, stav 2020.

Obr. 18: Žebnice (okres Plzeň-sever), usedlost čp. 30, roubená patrová sýpka s pavláčkou, pohled od severozápadu, stav 2018.

dendrochronologische Datierung durch, deren Ergebnisse der vorliegende Beitrag herbeibringt. Den ältesten Bau datieren die im Winter 1718/19 (d) geschlagenen Bäume, aus denen die Balken hergestellt sind. Der jüngste Kornspeicher wurde gegen Mitte des 19. Jahrhunderts erbaut.

ABBILDUNGEN

Abb. 1: Jarov (Bez. Pilsen-Nord), Dorfkern. Reambuliertes (1872) Original der Mappe des Stablen Katasters, 1839. Blaue Punkte – die im Text erwähnten Objekte; rs – Blockbauspeicher; rk – Blockbaukammer; rst – Blockbauscheune; ch – Stall; rd – Blockhaus; zs – gemauerter Kornspeicher (Zentralarchiv für Geodäsie und Kataster).

Abb. 2: Jarov, Bauernhof Nr.-Konskr. 1, Blick vom Dorfplatz von Westen zu. Rechts – der zweigeschossige Blockbauspeicher, in der Einfahrtstorachse in der Hofraumtiefe hinter dem Gebäude der Blockbauspeicher mit gemauertem Erdgeschoss, Zustand 2024 (alle Fotos K. Foud, falls nicht anders angegeben).

Abb. 3: Jarov, Bauernhof Nr.-Konskr. 1, zweigeschossiger Blockbauspeicher mit kleiner Galerie (Pavlatsche) in der südwestlichen Partie des Hofes, Ansicht von Osten, Zustand 2024.

Abb. 4: Jarov, Bauernhof Nr.-Konskr. 2, zweigeschossiger Blockbauspeicher mit kleiner Galerie, Ansicht von Süden, Zustand 2015.

Abb. 5: Jarov, Bauernhof Nr.-Konskr. 2, der an den zweigeschossigen Blockbauspeicher von Südosten angeschlossene Schuppen. Der Schuppen wurde nach

Rabštejn nad Střelou (Rabenstein, Bez. Pilsen-Nord) transloziert (Foto J. Vajdiš, 1970, NPÚ ÚOP /Nationalinstitut für Denkmalpflege/ in Pilsen, Archiv).

Abb. 6: Rabštejn nad Střelou, der einstige Schuppen beim Kornspeicher des Bauernhofs Nr.-Konskr. 2 in Jarov, nach Rabštejn transloziert und zum Bewohnen adaptiert (Foto J. Gryc, 1988, NPÚ ÚOP in Pilsen, Archiv).

Abb. 7: Jarov, Bauernhof Nr.-Konskr. 2, zweigeschossiger Blockbauspeicher samt dem Schuppen (Bauaufnahme und Zeichnung J. Vajdiš, 1970, NPÚ ÚOP in Pilsen, Archiv).

Abb. 8: Jarov, Bauernhof Nr.-Konskr. 12, zweigeschossiger Blockbauspeicher, ursprünglich mit einer kleinen Galerie ausgestattet, Ansicht von Norden (Foto J. Vajdiš, 1970, NPÚ ÚOP in Pilsen, Archiv).

Abb. 9: Jarov, Bauernhof Nr.-Konskr. 12, zweigeschossiger Blockbauspeicher mit anliegendem Schuppen (Foto J. Vajdiš, 1970, NPÚ ÚOP in Pilsen, Archiv).

Abb. 10: Jarov, Bauernhof Nr. 12, zweigeschossiger Blockbauspeicher mit anliegendem Schuppen (Bauaufnahme und Zeichnung J. Vajdiš, 1970, NPÚ ÚOP in Pilsen, Archiv).

Abb. 11: Jarov, Bauernhof Nr.-Konskr. 21, zweigeschossiger Blockbauspeicher, Ansicht vom Dorfplatz zu, Zustand 2024.

Abb. 12: Jarov, Bauernhof Nr.-Konskr. 21, zweigeschossiger Blockbauspeicher, Hof (Nordwest-)Seite mit kleiner Galerie, Zustand 2015.

Abb. 13: Jarov, Bauernhof Nr.-Konskr. 21, Blockbauspeicher (Bauaufnahme und Zeichnung J. Vajdiš, 1970, NPÚ ÚOP in Pilsen, Archiv).

Abb. 14: Jarov, Bauernhof Nr.-Konskr. 22, zweigeschossiger Blockbauspeicher mit kleiner Galerie, Ansicht von von Nordwesten, Zustand 2024.

Abb. 15: Borek (bei Kozojedy, Bez. Pilsen-Nord) Bauernhof Nr.-Konskr. 5, zweigeschossiger Blockbauspeicher mit kleiner Galerie, Ansicht von Südosten, Zustand 2021.

Abb. 16: Radějov (Rading, Bez. Pilsen-Nord), Bauernhof Nr.-Konskr. 1, zweigeschossiger Blockbauspeicher mit kleiner Galerie, Ansicht von Südosten, Zustand 2021.

Abb. 17: Radějov, Bauernhof Nr.-Konskr. 18 (früher Nr.-Konskr. 3), zweigeschossiger Blockbauspeicher mit kleiner Galerie, Ansicht von Südosten, Zustand 2021.

Abb. 18: Žebnice (Bez. Pilsen-Nord), Bauernhof Nr.-Konskr. 30, zweigeschossiger Blockbauspeicher mit kleiner Galerie, Ansicht von Nordwesten, Zustand 2018.

(Übersetzung J. Noll)